

Helsingissä Kustannusosakeyhtiö Otava

Tekstin- ja tiedonlouhinta kielletty.

Text and data mining prohibited.

Taiteen edistämiskeskus on tukenut kirjoitustyötä.

Lainaus *Vänrikki Stoolin tarinoista* sivulla 41, suom. Paavo Cajander.
Lainaukset Ilmari Kiannon runoista sivuilla 326 ja 348.

© Miina Supinen ja Kustannusosakeyhtiö Otava 2026

Kustannusosakeyhtiö Otava
Uudenmaankatu 10, 00120 Helsinki
tuoteturvallisuus@otava.fi

Tekstin- ja tiedonlouhinta kielletty.

ISBN 978-951-1-53729-8

OTAVA
KIRJAPAINO
Keuruu 2026

I . OSA

Päivä 1

OVI ON lukossa. Ikkunassa on kalterit. Olen heiveröinen kuin kissanpoika, vaikka olen jättiläismäinen mies.

Ikkunasta näkyy avara, sininen taivas, poutapilviä, ilmassa tanssivia pääskysiä ja valtavia, hopeisia kupoleita. Koko maailma peilautuu kupoleiden pisaranmuotoisista pinnoista. Pääskysten leikki tarkoittaa, että huomenna on poutasää.

Kupolit tarkoittavat, että olen luostarissa, eikä tämä ole kurja selli vaan munkinkammio.

Päivä 2

MUTTA EN tiedä kuka, missä, milloin ja miksi olen.

Päivä 3

ON AIKA käyttää tervettä järkeä. Voiko olla, että olen munkki, mutta pahatapainen? Onko minut eristetty veljeskunnan ulkopuolelle?

Vai onko tämä kilvoitusta? Ehkä olen vaatimalla vaatinut päästä virumaan lukkojen taakse. Pöydällä on mustaa leipää, juustoa ja teetä, joten nälkää en ole kuitenkaan halunnut kokea pyhässä kieltämyksessäni.

En jaksa syödä. Taidan olla sairas.

Päivä 4

KIRJOITAN TÄHÄN muistikirjaan, vaikka käteni tärisee väsymyksestä ja kuumeesta. Uni ja kuolema viettelevät minua lauluillaan, haluaisivat viedä.

Katson hopeakupoleita. Kuperasta pinnasta näkyy toinen maailma. Luulen, että se saattaa olla oikea maailma, ja tämä, mihin olen joutunut, on väärä ja kurja maailma. Minulla on ikävä ystävääni.

Päivä 5

OVEN TAKAA kuuluu juoksuaskelia ja huutoa, aivan kuin joku olisi hirveässä sielun hädässä. Sitten kuuluu sellaista huutoa, jota kuulee pistintaistelussa, kun jonkun suolet valahtavat mättäälle. Saattaa tämä olla untakin.

Päivä 6

TÄNÄÄN HUONEESEENI tuli hurskaan näköinen nuori munkki. Hän oli hiljainen ja äärettömän sielukas, tummasilmäinen, kirkasotsainen, mystikon näköinen tai ehkä jopa askeetin. Hän käyttäytyi yllättävän tavallisesti.

Munkki istui vuoteelleni ja painoi kaulaani kummaltakin puolelta pitkällä sormillaan, valaisi silmiäni tuohuksella ja tunnusteli huolellisesti kasvojani. Tuntui kuin pääni olisi ollut vahaa. Sormet painuivat miellyttävästi sisään ja muovasivat minusta jotakin uutta ja parempaa. Käytyään pääni läpi hän alkoi tunnustella raajojani.

”Anteeksi, mutta kuka olette?” kysyin.

”Veli Gennadi”, hän vastasi. ”Sanohan, jos jokin kohta koskee.”

”Veli Gennadi, voisitko kertoa missä me tarkkaan ottaen olemme? Olen nukkunut sikeästi ja mieleni on kääriytynyt outoon sumuvaippaan.”

Gennadi hymyili.

”Olemme pyhittäjä Ilarion Syväläisen luostarissa.”

”Ja voisitko vielä kertoa missä päin maan piiriä se tarkalleen ottaen sijaitsee?”

”Karjalan maassa, Viteleen lähellä, vähän kauempana Aunuksenkaupungista ja vielä siitäkin kauempana Pietarista. Vai Petrogradiksiko ne sitä paholaisen kattilaa nykyisin kutsuvat?”

Gennadi auttoi minut lepoasentoon, siunasi minut ja puhalsi tuohuksen sammuksiin.

Nyt on jälleen aamu ja voin jo paremmin.

Toivon että hän palaisi.

Päivä 7

HÄN PALASI! Ja vei minut kävelyille. Jalkani vapisivat aluksi, mutta Gennadi tuki minua ja näytti luostaria.

Ilarion Syväläisen luostari on kaunis ja sangen vaaras, mutta jokseenkin hillitympi kuin Venäjän koreimmat monasteriot. Seinät ovat paksua hirttä ja laastittua

kiveä. Kapeista ikkunoista pääsee sisään vadelma-hunajan värisiä, lämpimiä auringonkiiloja. Ikonien sädekehät hohtavat hopeaa ja kultaa.

”Veljien keljat ovat täällä”, Gennadi sanoi ja johdatti minut sivukäytävälle. ”Tämä on minun.”

Gennadin huone oli samantapainen kuin minulla. Vain kapea sänky, karkea villahuopa, pöytä, saviruukku ja seinällä ikoni, jonka edessä paloi tuohus. Tuoksui mehiläisvahalta ja villalta.

”Eikö tällainen elämä tunnu yksinäiseltä?” kysyin.

”Ei suinkaan. Meitä on täällä kolmekymmentä veljeä.”

Matkalla ruokasaliin vastaamme tuli Gennadia hie-man vanhempi munkki. Hän kantoi sylissään halkoja ja vastasi ynseällä nyökkäyksellä Gennadin kohteliaaseen ristimerkkiin. Gennadi sanoi, että se oli veli Serafim, joka ei ollut nyt juttutuulella. Vaikutti mielestäni vähän paskiaiselta.

Ruokasalissa oli kaksi pitkää pöytää. Uunista hohkasi miellyttävä lämpö. Pöydät olivat täynnä munkkeja, jotka katsoivat meitä kasvoillaan tutkimaton, eikä aivan ystävällinen ilme. Seisoimme oven suussa vieretysten kuin kehyksissä.

”Mennään”, Gennadi sanoi.

Gennadi lähti viemään minua ulos, mutta kun tulimme pihalle, voimani pettivät. Hehkuva auringonvalo ja kiiltävät julkisivut olivat suuri järkytys hämärään tottuneille aivoilleni. Malakiitin vihreä hohde ja suonikkaat marmorikivet häikäisivät silmiäni ja hopeakupolit pelottivat ja saivat sydämen hakkaamaan. Tarrasin Gennadia käsivarresta.

Päivä 8

TÄNÄÄN PÄÄSIN uudelle kävelylle veli Gennadin kanssa. Nyt se sujui paremmin. Hän ehdotti, etten katsoisi koreita rakennuksia vaan tarkkailisin elämän pieniä ihmeitä. Hän pitää minusta huolta kuin lapsesta tai mielipuolesta, joista jälkimmäinen saatan olla.

Katselin pihalla kaikkea pientä. Ratamoita, ruohotuppaita, lohjenneita kiviä. Muurahaiset kulkivat kiemurtelevissa jonoissa.

”Haluaisin mielelläni nähdä mitä katolikonissa on”, sanoin. ”Eikö siellä ole itse Ilarion Syväläisen reliikki?”

”Koko pyhä ruumis”, Gennadi sanoi. ”Kaikki aikaan. Mennään nyt mielummin lammelle.”

Lähdimme luostarin alueelta ja kuljimme nuorten koivujen reunustamaa metsäpolkua kunnes tulimme metsälammelle. Teenvärisessä vedessä ui jäykkiä, pilkullisia vesiliskoja, tai eivät ne edes uineet, antoivat vain hitaiden virtausten kuljettaa itseään ja tököttivät pystyasennossa.

”Tämä on Syvälampi”, Gennadi sanoi. ”Kansa uskoo, että se jatkuu maailman sydämeen asti. Mutta kansa uskoo kaikenlaista. Täällä tapahtuu paljon ihmeitä, koska Ilarion Syväläisen hauta oli Syvälammen rannalla satojen vuosien ajan.”

Gennadi kertoi pyhittäjä Ilarion Syväläisestä, joka eli satoja vuosia sitten, aikana, jolloin Iivana Julma yhdisti Venäjän. Ilarion oli ensin tavallinen maa-miehen poika, mutta Jumala kutsui häntä ja hän lähti Valamoon munkiksi. Valamossa hän osoitti suurta itsekieltäymystä ja hartautta ja hänet lähetettiin metsään kilvoittelemaan.

”Hän saapui Karjalan syvään metsään ja asui juuri tämän lammen rannalla aivan yksin, paastosi ja rukoili ja ajatteli Kristuksen kärsimyksiä”, Gennadi kertoi. ”Ympäriillä oli vain läpitunkematon erämaa, jossa kul-kivat pedot, henget ja koirankuonolaiset.”

”Hän kuulostaa hyvin hurskaalta ja rohkealta”, sanoin kohteliaasti.

”Toden totta. Pakanat palvoivat täälläpäin kuono-laisia, mutta hän käännutti heidät vähitellen lempeällä esimerkillään. Ja tiedätkös. Kerran, kun Ilarion palasi metsäkeltaansa, karhu oli keskellä huonetta ja nuoli taikinaa kulhosta. Erämaaisa ei säikähtänyt vaan sanoi: Veliseni, kiitos että pidit huolta kieltäymyksestäni, etten liiaksi pääse tuoreen leivän makuun. Pian sen jäl-keen Ilarion kohtasi ilmestyksessä Neitsyt Marian, joka sanoi, että paikkaan olisi kerran tuleva suuri luostari.”

Hän kertoi, että Ilarionin hauta oli avattu 1700-luvulla ja ruumis oli ollut totta kai ihana ja täy-dellisen säilynyt. Se oli tuoksunut mirhalta ja ruusuilta, ja näytti siltä kuin se olisi haudattu edellisenä päivänä. Ilarion siirrettiin hopea-arkkuun ja vietiin kirkkoon.

Gennadin puhuessa tarkastelin kuvajaistani lammen pinnasta. Kasvoni olivat tummapiirteiset ja voimakkaat,

kuten karjalan sorealla kansalla usein oli. Olin kolmissakymmenissä, ehkä vähän yli. Nälkä oli veistänyt kasvojen luut esiin, mutta laihuudesta huolimatta olin tavattoman kookas, soturin näköinen ja pelottava.

Puolitoista miestä joka suuntaan.

”Mikä sinun nimesi on?” Gennadi kysyi.

Sitä minäkin olin miettinyt iltakaudet.

”Luulen että nimeni on Jekku.”

”Jekku?” hän toisti. ”Niin kuin Jefrem?”

”Niin kai.”

”Onko sinut nimetty Jefrem Perekomskilaisen mukaan?”

Kohautin olkapäitäni. Ei aavistustakaan. Nyt Gennadi alkoi kertoa Jefrem Perekomskilaisesta, joka oli ollut tveriläinen pyhittäjä. Hän oli kuulemma tehnyt väsymättä työtä ja jättäytynyt hyttysten pisteltäväksi öisin. Vanhemmilla päivillään hän oli elänyt metsässä kuin ruumiiton henkiolento, pitänyt kesät talvet samaa repaleista viittaa ja torjunut rukouksillaan pahat henget ja irstaat kuvajaiset.

”Kuulostaa hienolta mieheltä”, sanoin.

”Hän oli hieno mies, kuten olivat kaikki Karjalan erämaapyhät ja valistajat. Onko sinulla isännimeä, Jekku?”

”Luulen, ettei minulla ole edes isää. Eikä Suomessa muutenkaan laiteta isännimeä.”

”Suomestako sinä tulit?”

”Ehkä. Luulen niin. Ensimmäinen talo, jonka muistan, oli nimeltään Morlola. Eikö se kuulosta sängen suomalaiselta? Tai ehkä se oli Morloffin tila.”

”Jefrem Morloff. Vai Jekku Morlo? Kumpi on parempi?”

”Kumpi vain.”

Kun olimme lausuneet nimeni ääneen näin monta kertaa, tuntui, että ovi raottui mielessäni ja sieltä alkoi virrata muistoja.

Ne olivat kauhistuttavia!

”Mikä vuosi nyt on?” kysyin hädissäni.

”1919.”

”Onko sota loppunut?”

Gennadi näytti väsyneeltä. ”Riippuu mistä sodasta puhut.”

Kun palasimme keljaani, olin taas väsynyt ja kuumeinen. Ruumiini kaipasi lepoa, mutta mieleni oli kiihdyksissä. Gennadi yritti saada minut nukahtamaan, mutta tempoilin laverillani. Muistot vyöryivät mieleeni kaoottisena virtana.

”Olenko minä tullut luostariin liittyäkseni veljeskuntaan? Mitä minä täällä teen?” kyselin hädässäni.

”Rauhoituhan nyt, ystäväni”, Gennadi sanoi ja painoi kätensä otsalleni.

Hän istui sänkyni laidalla ja odotti, että mieleni laantuisi, otti odottaessaan pöydältä tämän muistikirjan kätensä ja alkoi lehteillä sitä.

”Siinä on henkilökohtaisia ajatuksiani”, sanoin. Olisin kiskaissut sen häneltä pois, mutta en jaksanut liikuttaa kättäni.

”Siltä näyttää”, hän sanoi.

”Salaisia pohdintojani, että jos voisit heretä lukemasta sitä.”

”Mikään ei ole Jumalalta salaista, eikä munkki omista mitään.”

”Eikö edes omia ajatuksiaan?”

”Ei tietenkään. Mutta kuulehan, Jekku Morlo. Jospa yrittäisit ottaa selvää menneisyydestäsi kirjoittamalla sen ylös? Kirjoita jokainen asia järjestyksessä tähän kirjaan. Kenties se antaisi sinulle vastauksen siihen miksi olet saapunut Ilarion Syväläisen tykö.”

”En halua. Siellä voi olla jotakin pahaa. Olen melkein varma että on.”

”Ajattele, että se on sinun kilvoituksesi.”

”Enkö voisi saada toista kilvoitusta?”

”Älä valita! Herman Alaskalainen piti kahleita, joiden alla oli lihaa syöviä toukkia.”

Sitten hän lähti ja nukuin sikeästi koko yön, heräsin virkistyneenä ja olen päättänyt tehdä, mitä hän toivoo.

Joten tästä se alkaa.

Iso poika!” nimismies huusi ja veti minua hiuksista.
”Vienan jättiläisen sikiö! Kuka ottaa? Mihin hintaan? Voi olla hyötyäkin!”

Ajattelin: kunpa voisin olla kynttilä. Kunpa voisin polttaa nimismiehen kättä, sulaa lammikoksi pöydälle ja jähmettyä siihen.

Väentupa oli täynnä kyläläisiä. He kuhisivat allani, nauroivat ja töllistelivät minua. Tupa oli tunkkainen ja meluinen, se haisi ihmisiltä, sulaneelta lumelta, villalta, turkikselta, paloviinalta, savulta ja mausteilta. Suurin osa ihmisistä oli humalassa. Joulukuuhun oli ohi ja vallitsi riehakas väliaika ennen uutta vuotta.

”Minä otan kolmella markalla”, huusi kammottava Pietari Morlo, mies, jolla oli haiseva hattu. Hän oli selvin päin ja käppyräinen.

”Morlolaan sitten”, nimismies sanoi ja tönäisi minut pöydältä alas. Kaaduinkin otin polvella vastaan.

”Morlolle ei saa antaa lapsia!” joku nainen huusi.

”Otatko itse?” Morlo sanoi ja hymyili naiselle. Morlo oli ruma, mutta hänen hymynsä säkenöi. Suussa oli yksi kulta-hammas ja yksi hopeahammas.

Minulla ei ollut suuria toiveita tulevaisuuteni suhteen,

mutta Morlolaan joutuminen oli tietysti vaihtoehtoista pahin. Jotkut orpolapset pääsivät maataloihin tai torppiin. Muutamat onnekkaat menivät neiti Sommerin lastenkotiin. Siellä tyttöillä oli lettinauhat ja pojilla henkseli housut. Tosin siihenkin paikkaan liittyi kaikenlaista hämärää. Sanottiin, että sitä ylläpiti kaksi noitaa, jotka vaalivat suurta käärmettä kellarissa ja syötivät sille tuhmat lapset. Kaiken kaikkiaan orpojen tilanne oli sangen huono kaikkialla Suomen suuriruhtinaskunnassa ja epäilemättä muuallakin maailmassa.

Piilouduin Morlon jalkojen taakse ja valuin istumaan selkä seinää vasten. Se oli hyvä ja suojainen paikka katsella orjamarkkinoita. Sellaisiksi näitä vuotuisia, viattomien lasten päivänä järjestettäviä tilaisuuksia nimitettiin, vaikka oikeastaan ne olivat käänteiset orjamarkkinat. Kunta jakoi vanhukset, vaivaiset ja orvot sille, joka lupasi elättää heidät pienimmällä summalla.

Aikuiset huutolaiset seisoivat keskellä lattiaa ja lapset nostettiin pöydälle. Nimismies kuvaili miten vähän he söivät, miten halvaksi he tulisivat ja miten heistä ei olisi mitään vaivaa. Vahvat lapset voisivat tehdä töitä.

Nyt esille tuotiin luisevaa naista, joka oli kääriytynyt räjäiseen villahuiviin. Hän katseli maahan kädet ristissä, yritti näyttää siltä kuin ei olisikaan. Hänetkin Morlo huusi, ja jonkun yhtä surkean miehen.

Sitten nimismies nosti pöydälle ikäiseni tytön, ja väkijoukko innostui. En ollut nähnyt tyttöä koskaan ennen, eikä varmaan kukaan muukaan. Hän oli vaalea ja ihmeen sievä, ja hän katseli maailmaa korkealta paikaltaan suopeana ja uteliaana. Mekon helma heilui hieman, aivan kuin hän kuulisikausta musiikkia, joka ilahdutti hänen mieltään.

Nimismies yritti ottaa häntä tukasta.

”Käsi pois minun hiuksista!” tyttö kivahti ja nimismies yllättyi niin että totteli. Väentuvassa remahti nauru ja mies nolostui.

”Tämä tyttö ei ole vielä kymmentä”, hän esitteli puneltu-neena, korostetun asiallisena. ”Hän jäi kulkijoilta, jotka meni jäihin Hiidenlahdella. Terve lapsi ja vähään tyytyväinen.”

”Se ei näytä vähään tyytyväiseltä”, joku sanoi.

”No, niin”, nimismies myönsi. ”Jos joku ottaisi kasvatiksi? Tästä saa vaikka mamsellin. Voi laittaa pitsipöksyihin.”

Mutta tässä pitäjässä ei tarvittu mamselleja.

”Kolme markkaa”, Morlo huusi ja sai tytön omakseen.

Tyttö laskeutui notkeasti pöydältä ja saapui luoksemme, nyökkäsi Morlolle ja vanhuksille ja asettui viereeni istumaan. Hän nojasi seinään, kääri mekkonsa polvien ympärille ja näytti täysin tyytyväiseltä oloonsa.

”Hyviä päiviä”, sanoin. ”Minä olen Jekku.”

”Hyviä päiviä”, hän sanoi. Tytön ääni kuulosti iloiselta tiukuselta. ”Minä olen Hiltu. Ihana talvipäivä, eikö olekin? Mutta kauheasti lunta. Kun tulimme troikalla, hevosilla oli kova työ edetä lumessa. Kävi oikein sääli! Kas hevoset olivat arabialaisorheja.”

”Niin”, minä sanoin. ”Orheja.”

Tyttö raukka. Selvästi hullu. Oli kai mennyt järkytyksestä sekaisin, kun isä ja äiti olivat pudonneet jäihin. Kummallista sakkia sinänsä. Eivätkö he tienneet, että Laatokanmeren rannoilla oli talvisin sula kaistale? Suuri järvi ojenteli itseään ympäri vuoden.

Seuraavaksi pöydälle nostettiin toinen pieni tyttö. Hän oli tummahiuksinen ja -silmäinen ja hyvin tuikea. Hänkään ei näyttänyt pelkäävän kyläläisiä, mutta toisin kuin Hiltu, hän ei välittänyt esiintyä, katseli vain tyhjyyteen vihaisen näköisenä.

”Tässä on Anja”, nimismies sanoi. ”Ei itke paljon.”

”Eikös tuo ole se tyttö, jonka perhe kuoli myrkylliseen lammasmakkaraan?” joku kuului sanovan.

”Ettei vain olisi myrkyttänyt sitä makkaraa”, joku toinen huusi.

”Kunpa hän tulisi meille”, Hiltu sanoi.

Minustakin vihainen tyttö vaikutti kiinnostavalta.

Kun hänet huudettiin Morlolaan, vilkaisimme Hiltun kanssa toisiamme iloistuneina ja teimme hänelle tilaa välissämme.

”Terveh”, Anja sanoi. Hän antoi meille kummallekin nau-riinviipaleen taskustaan. Hiltu alkoi pulista Anjalle, kertoili itsestään uskomattomia juttuja ja kyseli häneltä myrkkymakkarasta. Anja sanoi, että meidän ei kannattanut muistella menneitä vaan suuntautua tulevaisuuteen.

Nyt pöydälle nostettiin pieni poikaressu. Hänen ruskeista silmistään valui suuria kyyneleitä, hän ryysti nenäänsä ja pyyhki naamaansa hihoillaan. Ei hänellä ollut kenkiäkään.

”Ransu”, nimismies sanoi. ”Olisiko neljän tai viiden?”

”Otetaan tuo, hyvä herra Morlo!” Hiltu pyysi.

”Ole niin hyvä!” Anjakin sanoi. ”Me kyllä hoidamme sen.”

Mikään talo ei halunnut Ransua, joka oli hyödyttömän näköinen, kuin pieni hyttynen tai sen kaltainen, vähäinen olento.

”No eikö nyt kukaan?” nimismies kysyi.

”Minä otan”, Morlo sanoi.

”Varokin sitten, ettei se yllättäen kuole”, nimismies murahi.

Ransu saapui luoksemme surkeuden perikuvana. Hiltu käski häntä kuivaamaan kyyneleensä.

”Ei ole mitään syytä itkeä! Nyt on viattomien lasten päivä, ja me olemme viattomia lapsia, joten tämä on meidän juhlapäivämme.”

Ransu pyyhkii naamansa hihaan.

”Ai dai”, Hiltu sanoi. ”Tuo ei ole hienoa. Odotahan.”

Hän otti vaatteidensa sisältä likaisen räsyn, pyyhki Ransun kasvot hellästi ja totesi: ”Kas niin. Kaunis kuin kuva.” Ja Ransu lakkasi itkemästä ja antoi sydämensä Hiltulle.

Istuimme kaikki neljä vierekkäin seinään nojaten, toiset tuntuivat lämpimiltä kylkeäni vasten, katselimme kuinka huutolaiskauppa eteni, eikä meitä enää huolestuttanut. Meillä oli päinvastoin lupaava olo.

Päivä 9

SIITÄ SE siis alkoi, Hiltusta, Anjasta, Ransusta ja lupaavasta tulevaisuudesta. Aion nyt piilottaa vihkoni seinässä olevan irtonaisen tiilen taakse. Gennadi, vaikka näyttää jalolta marttyyrielta, on utelias roikale.

Entä millainen mies oli uusi isäntämme Pietari Morlo? Kukaan ei tiennyt mistä hän oli tullut ja mitä tarkoitusta varten. Hän eli yksin suurella, puolittain autiolla tilalla Korbin kylän laidalla, eikä seurustellut koskaan kyläläisten kanssa. Lähin naapuri oli Korpi-Jouko, erakoitunut metsämies, jonka kanssa hän oli riidoissa.

Morlo tunnettiin parhaiten koirannahkahatustaan, joka oli huonosti parkittu ja haisi raadolta useiden metrien päähän. Hatusta hänellä olikin riita Joukon kanssa. Hän oli huijannut Joukon ompelemaan hatun ja antanut vaihdossa toukkaisia jauhoja.

Morlon oma nenä oli turtunut hajuun, mutta maailma joutui kärsimään hänen hatustaan. Minäkin tietysti inhosin hajua, mutta myöhemmin, kun maailman tuulet veivät minut kauas Morlolasta, tajusin, että minulle tuli lämmin ja kotoisa olo, jos ohitin kissan tai rotan raadon.

Kerroin siitä toisille, ja he sanoivat, että heillä oli sama juttu. Kenties juuri hattu ja sen vastenmielinen lemu tekivät meistä niin siekailemattomia tiettyjen asioiden suhteen, joista kerron myöhemmin.

Jotkut väittivät, että Morlo oli alkujaan itsekin maan heive-

röisiä, köyhä ja osaton, ja siksi hän haali huutolaisia kotiinsa. Toiset sanoivat, että hän oli kaukaista sukua satumaisen rikkaalle Kenobiitille, joka oli hukkunut Laatokan aaltoihin. Morlo oli kuulemma saanut tilan Kenobiitilta ja hallitsi itsekin vähäisiä taikakeinoja. Hänen luonaan kävi toisinaan vieraisilla outoa väkeä, joita arveltiin piruiksi.

Asialliset ihmiset sanoivat, että Morlo oli ollut aikoinaan näyttelijä ja vieraat olivat komeljanttareita, puolimaailman naisia sun muita liukkaita ihmisiä. Morlo oli esittänyt Euroopan suurissa teattereissa suuria rooleja, laulanut, tanssinut ja viihdyttänyt, kunnes jokin seikka oli ajanut hänet kaukaiselle syrjäseudulle.

Viimeinen tarina on luultavimmin totta. Morlo osasi omak-sua minkä vain roolin ja hänessä oli toisinaan suuren maailman vire. Omana itsenään hän oli pohjattoman ahne, käppyräinen maalaisukko, jolla oli nariseva ääni, mutta halutessaan muuttui ylhäiseksi pajariksi, narriksi, hurmuriksi tai viisaaksi igu-meeniksi. Vannon, että joskus hän oli jopa kaunis.

Jotakin hänelle oli tapahtunut. Jokin varjo oli hänen sielussa. Jokin toukka söi hänen sydäntään. Kaiken taitonsa hän oli asettanut vääryyden palvelukseen.

Aluksi Morlo jätti meidät rauhaan. Hän käski lakaista lattiat, laittaa keittoa ja viedä vaivaisille. ”Laittakaa pataan paljon vettä”, hän opasti.

Näissä töissä ei ollut paljon tekemistä, joten meillä oli hyvin aikaa tutkia Morlolaa ja sen maita.

Anja otti johdon, vaikka minä olin vanhin. Hyväksyin asian mukisematta; hän vaikutti ihmiseltä, joka tiesi mitä teki. Hilutkin seurasi Anjaa auliisti, kulki hänen perässään kevyin askelin, kertoi juttujaan ja nauroi iloisella äänellään.

Ransu oli yhteinen pikkuveljemme. Hän sai meidät muut tuntemaan itsemme rohkeiksi ja päteviksi. Sidoimme hänen jalkoihinsa rätit ja kannoimme hänet ulkona lumikinosten yli.

Morlolassa oli useita rakennuksia. Pääatalo oli suuri ja monikerroksinen. Kiipesimme hämärää portaikkoa ylös ja toista alas, availimme ovia ja komeroita. Nurkissa kävi viima ja useimmat huoneet olivat autioita ja hylättyjä.

Kahlasimme lumessa ulkorakennukselta toiselle ja kurkistelimme sisään. Aitat olivat tyhjillään ja huonossa kunnossa. Joistakin rakennuksista oli katto romahtanut, ja toisten päällä kasvoi lumen peittämiä kuusentaimia. Korpi oli ottanut Morlolan jo puolittain omakseen.

”Tonttuja”, Ransu kitisi ja painoi päänsä Hiltun kaulaa vasten. ”Tonttuja ja tšortteja.”

Tulihan se kenelle tahansa mieleen tällaisesta paikasta. Mutta Anja ei miettinyt tonttuja tai muitakaan möyriäisiä. Hänellä oli käytännöllisemmät ajatukset.

”Mistä Morlo on saanut rahaa kultaiseen ja hopeiseen hampaaseen? Täällä ei viljellä yhtikäs mitään. Kaikki aitat ovat tyhjillään”, hän sanoi.

”Ehkä se saa rahaa vaivaisten pitämisestä?” arvelin.

”Ei siitä voi saada kovin paljon”, Anja sanoi.

Vaivaiset oli laitettu erilliseen rakennukseen asumaan, ja heidän ylläpitonsa oli selvästi jonkinlaista elinkeinon harjoitusta. Vanhoja oli kymmenkunta, ja he elivät talossa keskenään, liuskkelivat hitaasti ja makasivat väsyneinä. Jotkut olisivat halunneet mennä Aunuksen luostareihin asumaan, kuten monet karjalaiset vanhukset tekivät, mutta Morlo ei suostunut viemään heitä. Parempikuntoiset vaivaiset toimivat Morlon käskyläisinä, pitivät huolta sairaista ja toimittivat muitakin Morlon langettamia tehtäviä.

Sinä iltana Hiltu meni kurkistamaan Morlon kammarin avaimenreistä.

”Lempo ottas!” hän kuiskasi. ”Katsokaa!”

Kumarruin katsomaan. Morlon kammari oli täynnä aarteita. Nauloihin oli ripustettu koreita vaatteita, pitsipaitoja, samettitakkeja, silkkipuseroita, knalleja, saappaita ja pappien kirjailtuja juhla-asuja. Hyllyillä oli metallisia maljoja, koruja ja peilejä ja seinällä oli suuri, hopeareunuksinen ikoni, jossa jumalanäidillä oli kolme kättä ja Kristus-vauva sylissä. Öljylamppu valaisi itse isännän, joka istui sängyllään risti-istunnassa ja tonki rahakirstua kuin mikäkin peikko.

Se toi toden totta mieleen syömärin aarrekkammion surkeassa luolastossa, sillä talo oli muuten niin hämärä ja kylmänkosteaa. Sama vaikutelma nousi Morlostä itsestäänkin. Hän oli synkkä ja kalsea olento, mutta jos hän avasi suunsa, näkyi aarre.

Mikä avutonta lasta tällaisessa paikassa kohtaisi? Hiltulla oli aiheesta monia lennokkaita ajatuksia.

”Mennään nukkumaan vaan”, Anja sanoi. ”Kyllä se vähitellen selviää.”

”Ai sitten kun olemme peikon padassa?” Hiltu sanoi.

Vetäydyimme omaan kammariimme. Se vaikutti äskeisen näkymän jälkeen kovin vaatimattomalta. Vain suuri olkipatja ja yksi tuoli. Seinille oli kiinnitetty sulkia, lehtiä ja kuivuneita kukkia. Ne olivat kai meitä edeltäneiden lasten tekemiä koristeita. Anja käski Ransun istumaan patjalle ja alkoi availla hänen märkiä jalkarättejään. Hiltu katseli seinien koristeita.

”Ne lapset, jotka ovat nämä koristeet ripustaneet, on syöty jo aikapäiviä sitten”, Hiltu sanoi.

”Radi boga, ole nyt hiljaa”, Anja sanoi. ”Ei saa pelotella poikia.”

”Ei minua pelota”, vakuutin.

Käperryimme patjalle viereen. Peittona oli hevosloimia, joista pisti esiin kutittavia jouhia.

Ikkunoiden takana maailma muuttui syvänsiniseksi ja sitten mustaksi. Talviyö kietoi maailman jäiseen syliinsä. Koirantähti katsoi maata. Loimien alla oli lämmintä. Näin unta, että suuri hevonen piti minusta huolta.